

מנה בדת

לע"נ מו"ח הגאון ר' מיכל יהודה בן
ר' משה דוד לפקוביץ זצוק"ל
הערות והנצחות ט"ל 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 307 פרשת שלח תשע"ח

זבחים נו-סב

שהנאכלים ליום אחד הלילה הוא אחריהם כך הנאכלים לשני ימים יש לילה אחריהם והתורה אמרה והנותר עד יום שרק מבעוד יום הוא נאכל ולא בלילה, ואין לומר שישירף מיד בתחילת ליל ג' ויש ללמוד מהדין שכמו שהנאכלים ליום ולילה זמן שריפתם הוא מיד בסוף זמן אכילתם כך הנאכלים לשני ימים ולילה מיד בתחילת ליל ג' זה זמן שריפתם והתורה אומרת ביום השלישי באש ישרף ששורפים רק ביום ולא בלילה.

משנה בכור מעשר ופסח הם קדשים קלים ושחיתתם בכל מקום בעזרה ודמם טעון מתנה אחת ובלבד שהמתנה תהיה כנגד היסוד אך יש שינוי באכילתם שבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם ונאכלים בכל העיר בכל מאכל לשני ימים ולילה, אחד אך פסח נאכל רק בלילה עד חצות ורק למגווי ורק צלי. **גמרא** רב חסדא אומר שמשנתינו כדעת ר' יוסי הגלילי שאומר שהתורה לא כתבה חלבו אלא חלבם וזה מלמד על בכור מעשר ופסח שהם טעונים מתן דמים ואימורים על המזבח.

ר"א אומר שזריקה כנגד היסוד לומדים גזירה שוה זריקה זריקה מעולה,

דף נו ובעולה כתוב אל יסוד מזבח העולה שעולת חובה טעונה יסוד, אך קשה שנלמד מעולה שיצטרכו שתי מתנות שהם ד', ומבאר אב"י שהתורה כתבה סביב בחטאת ועולה לומר שזה שני כתובים הבאים כאחד ואינם מלמדים, אך למי שסובר ששני כתובים מלמדים יש לומר שיש פסוק גם באשם שטעון שתי מתנות שהן ד' וג' כתובים לכו"ע אינם מלמדים.

שנו בברייתא מנין שבכור נאכל לב' ימים ולילה שכתוב ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימים והתורה מקישה בכור לחזה ושוק של שלמים וכמו שהם נאכלים לשני ימים ולילה כך בכור, ושאלה זו נשאלה לחכמים בכרם ביבנה לכמה ימים נאכל בכור ור' טרפון נענה שהוא נאכל לב' ימים ולילה והיה שם תלמיד שבא תחילה לפני חכמים ושמו ר' יוסי הגלילי והוא שאל מנין לך, אמר ר"ט ששלמים הם קדשים קלים ובכור הוא קדשים קלים וכמו ששלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד כך בכור, אמר לו רבי שנלמד מחטאת שבכור הוא מתנה לכהן וחטאת זה מתנה לכהן וכמו שחטאת נאכלת ליום ולילה כך בכור יאכל רק ליום ולילה, אמר ר"ט נדון דבר מתוך דבר ששלמים לא באים על חטא וגם בכור לא בא על חטא כמו ששלמים נאכלים לב' ימים ולילה כך בכור, אמר לו אדרבה נלמד מחטאת שבכור הוא מתנה לכהן וחטאת ואשם הם מתנה לכהן וכמו שחטאת ואשם לא באים בנדר ונדבה כך בכור לא בא בנדר ונדבה וכמו שחטאת ואשם נאכלים ליום ולילה כך בכור יאכל רק ליום ולילה, וקפץ ר"ע ור"ט הסתל, אמר ר"ע הרי נאמר ובשרם יהיה לך והתורה מקישה לחזה ושוק של שלמים וכמו שהם נאכלים לשני ימים ולילה כך בכור יאכל לשני ימים ולילה, אמר לו הקשת לחזה ושוק של שלמים אולי נקיש לחזה ושוק של תודה שנאכל רק ליום ולילה, אמר ר"ע שנאמר ובשרם יהיה והרי כבר כתוב לך יהיה ובא להוסיף הויה אחרת בבכור שיאכל יום נוסף, וכשנאמרו הדברים לפני ר' ישמעאל הוא אמר אמרו לר"ע טעית הרי תודה למדו משלמים ולא לומדים בקדשים למד מהלמד וא"כ אין ללמוד מתודה אלא משלמים, ור' ישמעאל למד מלך יהיה שבכור בעל מום ניתן לכהן שאין מקור לכך בכל התורה, ור"ע למד בכור בעל מום

דף נו רב יהודה אומר בשם שמואל שחיוב על טומאה בעזרה הוא רק באורך קפ"ז על קל"ה אמה, ותלמיד אחד שנה לפני ר"נ שכל העזרה אורכה קפ"ז ורחבה קל"ה אמר לו ר"נ שאביו אמר לו שבמקום הזה כהנים נכנסים לאכול בקדשי קדשים ושוחטים שם קדשים קלים וחייבים משום טומאה, ולכאורה בא למעט את החלונות והדלתות ועובי החומה, אך יש לדחות ששינוי שהחלונות ועובי החומה כלפנים, אלא זה בא למעט לשכות, ואם מדובר בלשכות שבנוית בחול ופתוחים לקדש הרי שינוי שתוכם קודש ויש לומר שזה רק מדרבנן, אך קשה ששינוי שהלשכות שבנויות בחול ופתוחות לקודש כהנים יכולים לאכול שם קדשי קדשים ושיירי מנחה שכתוב בחצר אהל מועד יאכלוה והתורה רבתה חצרות הרבה לאכילה אחת, ורבא מבאר שזה התרבה כעזרה רק לענין אכילה אך קשה ששינוי להדיא שהלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש אוכלים שם קדשי קדשים אך לא שוחטים שם קדשים קלים וחייבים שם משום טומאה, ויש לומר שכמו ששנו שלא שוחטים שם קדשים קלים כך יש לשנות שלא חייבים שם משום טומאה, אך יש לחלק שמה שלא שוחטים זה בגלל שצריך כנגד הפתח אך מדוע שלא יהיו חייבים משום טומאה אם זה כעזרה לגבי אכילה, אך יש לדחות שממה שצריך לפני פתח זה לא סיבה לפסול שחיטה שהרי יתכן שהלשכה בנויה כנגד הפתח, שאם לא כן מדוע צריך לשנות שלא שוחטים אלא ודאי מדובר באופן שזה לפני פתח ובכ"ז לא שוחטים כי זה לא קדוש לשחיטה וא"כ גם לא חייבים שם משום טומאה, אך קשה ששינוי שגם לגבי אכילה צריך כנגד הפתח ששינוי שר' יוסי בר' יהודה אמר שהיו שני פשפשים בבית החליפות כדי להכשיר את העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים, ורבינא אומר שיש למחוק אכילה מהברייתא ההיא, אך קשה מהפסוק בשלו את הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אותו, ויש לומר ששם זה קדשי שעה ולכן יש דין לאכול באהל מועד אך לדורות אין צריך פתח.

רב יצחק בר אבדימי אומר מנין שדם נפסל בשקיעת החמה שכתוב ביום הקריבו את זבחו יאכל שביום שאתה זוכה אתה מקריב ואינך מקריב ביום שלא זבחת, אך קשה שצריך את הפסוק לגופו **עמוד ב** יש לומר שהיה ניתן לכתוב ביום זבחו יאכל וכתוב ביום הקריבו ללמד שההקרבה היא ביום הזביחה, אך קשה שנאמר שהפסוק מלמד שאם זרק ביום יאכל באותו יום ולמחרת ואם זרק ביום אחר יאכל בשרו מחר ויום אח"כ, ויש לומר שא"כ יש לכתוב ביום הקריבו יאכל וכתוב זבחו ללמד שרק ביום שאתה זוכה אתה מקריב ואין להקריב אח"כ.

לדעת חזקיה החושב לאכול את הבשר בליל שלישי כשר כיון שעדיין לא ניתק לשריפה ור' יוחנן פוסל כיון שכבר נדחה מאכילה, ונחלקו גם באוכל בליל שלישי שחזקיה פוטר כיון שלא ניתק לשריפה ור' יוחנן מחייב כי כבר נדחה מאכילה, וישנה ברייתא כדברי ר' יוחנן שקדשים שנאכלים ליום אחד מחשבים בדמם משתקע החמה, ובבשרם ואימוריהם מעלות השחר, וקדשים שנאכלים לשני ימים ולילה מחשבים בדמם משקיעת החמה ובאימוריהם מעלות השחר ובבשרם משקיעת החמה של היום השני.

שנו בברייתא שלכאורה ניתן ללמוד מהדין שניתן לאכול בשר קדשים קלים בליל שלישי של הקרבתו שיש זבחים הנאכלים ליום אחד ויש שנאכלים לשני ימים כמו

מהפסוק ובשרם וזה נאמר על תם ובעל מום, ור' ישמעאל סובר שבשרם נאמר על בכורות רבים, ונחלקו אם ללמוד מתורה זה נקרא למד מהלמד וזה ללמוד מהימנו ודבר אחר, כיון שבאים ללמוד מתורה שכתוב בה יום ולילה אך אין בה פסוק לחזה ושוק וזה לא לגמרי למד מלמד או שזה גם נקרא למד מלמד, ויש להוכיח שזה לא נקרא היקש שלמדו מהפסוק וכן יעשה לאהל מועד כמו שמוזה לפני ולפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר כך מזה בהיכל, וכמו שמוזה בפנים מדם השעיר אחת למעלה ושבע למטה מדם השעיר כך מזה בהיכל, ודם שעיר למדו בהיקש מדם הפר וא"כ זה דבר שכתוב בו ומקצתו לומדים מהאחר וזה לא נקרא למד מהלמד, אך למ"ד שלא לומדים כך א"כ איך למדו מתן דם פר בהיכל, ויש לומר שבהיקש הראשון הקישו בהמות ואח"כ למדו את המקומות אחד מהשני ולא דם פר מדם השעיר, עמוד ב ועוד יש לומר שלמדו חוץ מפנים בפעם אחת אך לגבי בכור רצינו להקיש לחזה ושוק שבתורה ותורה עצמה למדו בהיקש, אך לכאורה רק למ"ד שזה לא נקרא היקש לכן למדו מהפסוק ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וכתוב תביאו ללמד שכל מה שמביאים למקום אחד הוא כזה, וכמו שבשתי הלחם עשרון לכל חלה כך בתורה ואין ללמוד משתי הלחם שבתורה יהיה סה"כ שתי עשרונים כי כתוב תהינה ויש עשרה לחמץ ועשרה במצה למדו מהפסוק על חלת לחם חמץ כנגד חמץ הבא מצה א"כ אחר שלמדו חמץ שבתורה משתי הלחם חזרו ללמד על מצה שבתורה, אך אם נאמר שדבר שלומדים מחלקו דבר נוסף זה נקרא למד מלמד איך למדו מצה שבתורה, ויש לומר שכתוב תביאו לרבות חמץ שבתורה וזה לא נקרא למד מלמד ואם היו לומדים חמץ שבתורה מפסוק שלא כתוב בו עשרון לחלה זה היה נקרא למד מלמד.

רב יוסף אומר שמשנתנו שפסח נאכל עד חצות היא כדעת ר"א בן עזריה וכמו ששנינו שר"א בן עזריה למד ממה שכתוב בפסח בלילה הזה וכתוב ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה וכמו ששם זה בחצות כך אכילת פסח היא עד חצות, ור"ע הקשה לו הרי נאמר ואכלתם אותו בחפזון עד שעת חפזון ומה שכתוב בלילה הזה הוא ללמד שלא נאמר שהוא יהיה כשאר קדשים שנאכלים ביום שחיתתם קמ"ל שרק בלילה הוא נאכל ולא ביום, ואביי מקשה מי אמר שר"א בן עזריה דיבר מדאורייתא אולי זה רק הרחקה מדרבנן כשאר קדשים, ויש לומר שא"כ מדוע לא כתוב ונאכל בלילה והיה דינו כשאר קדשים והוא אומר אלא עד חצות א"כ זה מדאורייתא.

פרק קדשי קדשים

דף נח

משנה ר' יוסי אומר שאם שחט קדשי קדשים בראש המזבח זה כאילו שחט בצפון ור' יוסי בר' יהודה אומר שאם שחט מחצי המזבח ולדרום כדרום ואם שחט מחציו ולצפון זה כשחט בצפון. **גמרא** רב אסי אומר בשם ר' יוחנן שר' יוסי סובר שכל המזבח כצפון ומה שהוא אמר כאילו לחדש שלא נאמר שצריך על ירך וזה לא נקרא על ירך קמ"ל שכשר, אך קשה א"כ יוצא שלדעת ר' יוסי בר' יהודה חצי המזבח הוא בצפון וחציו בדרום והרי רב אסי עצמו אמר בשם ר' יוחנן שר' יוסי בר' יהודה סובר שכנגדו בקרקע פסול, אמר רב אסי שר' יוחנן סבר שהם חלקו בפסוק וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך ר' יוסי סובר שכולו לעולה וכולו לשלמים ור' יוסי בר' יהודה סובר שחציו לעולה וחציו לשלמים שאם נאמר שכולו כשר לעולה א"כ מה הפסוק בא ללמד הרי זה ק"ו שאם כולו כשר לעולה ק"ו שהוא כשר לשלמים, ור' יוסי סובר שהתורה באה לחדש שלא נאמר שהוא כשר רק לעולה כיון שדחוק לה המקום אבל לשלמים שלא דחוק המקום זה לא כשר.

רב אחא מדפתי הקשה לרבינא בדברי ר' יוחנן שכנגדם בקרקע פסול אם הכוונה לאמה יסוד ואמה סובב הרי זה גוף המזבח ועוד שזה לא קרקע, ואם נאמר שהכוונה שעשה מחילות בקרקע שתחת המזבח ושחט שם הרי באופן זה הוא לא יחשב מזבח שהרי נאמר מזבח אדמה תעשה לי שיהיה מחובר באדמה שלא יבנה אותו על גבי מחילות ועל גבי כיפין, ויש לומר שמדובר שפיחת במקום המזבח ושחט בצפון במקום הפחת פסול, ואמר ר' זירא האם דבריו של ר' יוחנן נכונים ואין להם רמז במשנה והוא חיפש ומצא ששנינו שביירו מדיר העצים עצי תאנה יפים כדי לסדר את המערכה שניה של קטורת כנגד קרן מערבית דרומית משוך מהקרן כלפי צפון ד' אמות וסידר שם באומד ה' סאים גחלים ובשבת באומד שמונה סאים גחלים ששם נתנו את בזיכי הלבונה של לחם הפנים, והסימן לתת דוקא במקום הזה הוא כדעת ר' יוסי עמוד ב ששנינו שר' יוסי אמר סימן שכל הניטל בפנים להנתן בחוץ ניתן בסמוך שאין יותר פנימי ממנו, והניטל בחוץ להנתן בפנים ניטל בסמוך שאין פנימי ממנו וניטל בפנים להנתן בחוץ לכאורה הכוונה לשיריים אך א"כ אין צורך בסימן שהרי נאמר מפורש אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד, ומה שהוא אמר הניטל בחוץ להנתן בפנים לכאורה הכוונה לגחלים של יוה"כ אך א"כ אין צורך לסימן שהרי נאמר בתורה ולקח מלא המחטה גחלי אש מעל המזבח אלא הניטל בפנים להנתן בחוץ הכוונה לשני בזיכי לבונה של לחם הפנים שלומדים אותם משיריים והניטל בפחות להנתן בפנים הכוונה לגחלים של קטורת כל השנה שלומדים מגחלי יוה"כ, ולכאורה אם ר' יוסי סובר שכל המזבח הוא בדרום א"כ צריך למשוך כ"ז אמה ממקום המערכה כיון שחצי רוחב הפתח הוא ה' אמות והם נגרעות מרוחב המזבח שהוא ל"ב אמה ואם נאמר שהוא סובר שקדושת היכל ואולם היא אחת א"כ חצי פתח האולם שהוא כ' אמות זה ה' אמות ונשאר כ"ב אמה ואם הוא סובר שחצי המזבח בצפון וחציו בדרום א"כ נשאר מחצי רוחב המזבח י"א אמה ואם קדושת היכל ואולם א"כ נשאר שש אמות, אלא שר' יוסי סובר שכל המזבח הוא בצפון והד' אמות הם אמה יסוד ואמה סובב ואמה של מקום קרנות ואמה של דריסת רגלי הכהנים ואם הם ילכו מעט צפונה זה כבר לא כנגד הפתח, ורב אדא בר אבהו אומר שמשנתנו כר' יהודה שאומר שהמזבח ממוצע ועומד באמצע העזרה, ומתוך ל"ב אמותיו עשר אמות הם כנגד פתח ההיכל וי"א אמה מכל צד והמזבח מכוון כנגד ההיכל, אך קשה שגם לר' יהודה צריך להביא י"א אמה ואם הוא סובר שקדושת אולם והיכל היא אחת נשאר ו' אמות, ויש לדחות שהד' אמות הם מלבד האמה יסוד והאמה סובב, אך קשה שניתן להעמיד כר' יוסי והוא גם סובר שהמזבח היה ממוצע ויש לומר שר' יהודה הוא שאמר להדיא שהמזבח ממוצע, ורב שרביא אומר שהמשנה כר' יוסי הגלילי שדרש בפסוק ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח,

דף נט ואח"כ כתוב ואת מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ללמד שהמזבח בפתח אהל מועד ולא הכיור והוא ניתן בין האולם למזבח משוך מעט כלפי הדרום, ויש לדקדק שאם ר' יוסי סובר שכל המזבח בדרום א"כ ניתן להעמיד את הכיור מכותל אולם ולדרום כנגד בין האולם למזבח ואם הוא סובר שקדושת אולם והיכל היא אחת א"כ יש להעמידו מדרום לכותל האולם כבין האולם למזבח אלא שהוא סובר שהמזבח בצפון שאם נעמידנו מכותל היכל ולצפון הכיור עדיין בין האולם למזבח, אך קשה שנעמידנו מכותל האולם ולצפון ויש לומר שכתוב בפסוק צפונה ללמד שכל הצפון פנוי מכלים.

ר"א בן יעקב הוא החולק על ר' יוסי הגלילי ששנינו שר"א בן יעקב אמר על הפסוק צפונה שהצפון יהיה פנוי מכלום אף מהמזבח וכל המזבח בדרום.

רב אומר שאם נפגם המזבח כל הקדשים שנשחטו פסולים, והיה בידנו פסוק על כך ושכחנוהו, וכשעלה רב כהנא הוא מצא שר"ש בן רבי אומר בשם ר' ישמעאל בן ר' יוסי מנין שכשנפגם המזבח כל הקדשים שנשחטו שם פסולים שכתוב וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך והרי לא זובחים עליו אלא יש לדרוש שזובחים כשהוא שלם ולא כשהוא חסר אמר רב כהנא שאכן פסוק זה נשכח לרב, ור' יוחנן סובר שכל הקדשים שהיו באותה שעה נפסלו אף מה שעדיין לא נשחט כיון שהם נראו ונדחו, ונחלקו שלרב בעלי חיים אינם נדחים ולר' יוחנן בעלי חיים נדחים, ויש להוכיח ממה ששנינו שכל הקדשים שהיו קודם שנבנה המזבח פסולים ולכאורה בנבנה ודאי פסולים שהרי הם דחויים מתחילה, אלא הכוונה שהם היו עד שלא נהרס המזבח ואח"כ נבנה המזבח פסולים, וקשה שהם ודאי פסולים שהרי הם זקנים מאד אלא כוונת הברייתא שהם היו עד שלא נפגם המזבח ונפגם פסולים, אך יש לדחות שכמו שתדענו את הברייתא שנפגם המזבח יש לבאר בה שנשחטו עד שלא נפגם המזבח.

רב גידל אומר בשם רב שמזבח שנעקר מקטירים קטורת במקומו כמו שאמר רבא שר' יהודה מודה שצריך מזבח בדמים, וגם רב מודה בדמים ששנינו על הפסוק ביום ההוא קידש המלך תוך החצר כי מזבח שעשה משה קטן מהכיל ור' יהודה דרש את הפסוק ככתבו שכל הרצפה התקדשה ור' יוסי אמר לו **עמוד ב** הרי נאמר כבר אלף עולות יעלה שלמה על המזבח ההוא ובבית עולמים נאמר ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח לה' בקר עשרים ושנים אלף וכשנחשב את מנין העולות והאמות באופן יחסי במזבח של משה היה יותר זבחים שהרי מקום המערכה היה רק אמה על אמה, אלא קטן מהכיל זה כאדם האומר לחבירו פלוני ננס הוא והכוונה שהוא פסול לעבודה, ור' יהודה יענה לר' יוסי שבמזבח של משה מקום מערכה יותר מאמה שבמזבח הנחושת נאמר רבוע ולומדים ממזבח של יחזקאל שכתוב רבוע ושם הכוונה שמדדו מאמצעיתו וכך במזבח העולה מדדו מאמצעו וא"כ הוא היה עשר על עשר, ביחזקאל כתוב והאריאל שתים עשרה אמה לכל רוח ואין לומר שהוא היה י"ב על י"ב שהרי כתוב אל ארבעת רבעיו א"כ משמע שמודד מאמצעו, ור' יוסי למד גזירה שוה רק על גבהו שכתוב במזבח הנחושת רבוע וכתוב במזבח פנימי רבוע וכמו ששם גבהו פי שנים כארכו כך במזבח הנחושת גבהו פי שנים כארכו, ור' יהודה הקשה שכתוב בקלעי החצר וקומה חמש אמות וא"כ הכהן עומד על המזבח ועבודה בידו ורואים אותו כל העם מבחוץ, אמר ר' יוסי הרי נאמר ואת קלעי החצר ואת מסך פתח שער החצר אשר על המשכן ועל המזבח סביב וכמו שהמשכן היה עשר אמות כך המזבח היה עשר אמות, ועוד יש ללמוד מהפסוק קלעים חמש עשרה אמה אל הכתף,

דף ס וא"כ הגובה של הקלעים היה ט"ו אמה ומה שכתוב ה' אמות הכוונה משפת מזבח ומעלה, ומה שכתוב ושלש אמות קומתו הכוונה משפת הסובב ומעלה, ור' יהודה למד את הגזירה שוה רק על רחבו, ואין להקשות לר' יהודה שהכהן נראה על המזבח כי העיקר הוא שהעבודה שבידו לא נראית, לר' יהודה מובן מה שכתוב ששלמה קידש ולר' יוסי קשה למה הוא קידש ויש לומר שהוא קידש את הקרקע לבנות עליה מזבח, ולר' יוסי מובן מדוע כתוב קטן ולר' יהודה יש לבאר שקטן נאמר על מזבח שלמה לעומת מזבח הנחושת, ור' יוסי ור' יהודה נחלקו שלר' יהודה עדיף ללמוד מזבח שבחוץ ממזבח שבחוץ ולא ממזבח שבפנים ולר' יוסי עדיף ללמוד כלי מכלי ולא ממזבח של יחזקאל שהיה בבנין.

רבא אומר שאף שלר' יהודה כל העזרה מקודשת זה רק לגבי הקטרת אימורים אך הוא מודה שזריקת הדם כשרה רק במזבח, כמו ששנינו לעיל שר' יהודה אמר שהיה ממלא כוס מדם התערובות ושופכו על המזבח שאם ישפך דם אחד הקרבנות זה יכשיר אותו ואם נאמר שר' יהודה סובר שהעזרה עצמה כשרה לזריקת הדם א"כ כבר נעשתה מצותו כשנשפך לרצפה, אך יש לדחות שזה לא מועיל לזריקה כי זה לא נשפך מכח האדם, אך יש לומר שא"כ היה יכול לאסוף ולשפוך באותו מקום ויש לדחות שאחר שאספו לקחו לזרוק במזבח למצוה מן המובחר.

ר"א אומר שאם נפגם המזבח אי אפשר לאכול בגללו שיירי מנחה שכתוב ואכלוה מצות אצל המזבח והרי לא צריך לאכלו סמוך למזבח אלא מלמד שהמנחה נאכלת רק כשהמזבח שלם ולא שהוא חסר, ומצאנו מנחה וקדשי קדשים לומדים ממה שכתוב קדש קדשים היא, וקדשים קלים אמר אביי שלומדים מהדרשה של ר' יוסי ששנינו שר' יוסי אמר ג' דברים **עמוד ב** בשם ג' זקנים, ואחד מהם שר' ישמעאל אמר שאין לומר שאדם יעלה מעשר שני לירושלים בזמן הזה ונלמד מבכור שטעון הבאת מקום והוא רק בפני הבית וכן מעשר שהא טעון הבאת מקום זה יהיה רק בפני הבית, אך יש לפרוך שבכור טעון מתן דמים ואימורים על המזבח ויש להוכיח מביכורים, אך יש לפרוך שביכורים טעונים הנחה, אלא יש ללמוד מהפסוק והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ובהמשך כתוב מעשר דגןך והוקש מעשר לבכור כמו שבכור הוא רק בפני הבית כך מעשר הוא רק בפני הבית, ואין לומר שנחזיר את הדין ונלמד בצד השוה מבכור וביכורים שיש פירכא על הצד השוה שיש בהם צד מזבח, ולכאורה אם ר' ישמעאל סובר שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולעתיד לבא א"כ ניתן להביא בכור, ואם נאמר שלא קידשה לעתיד לבא א"כ הספק הוא גם על בכור, ורבינא אומר שהוא סובר שהקדושה לא ממשיכה לעתיד לבא ובאים ללמוד מבכור שדמו נזרק קודם חורבן הבית ונחרב הבית ועדיין הבשר קיים ויש להקיש את בשרו לדמו כמו שדמו הוא במזבח כך בשרו רק כשיש מזבח ומעשר לומדים מבכור, אך קשה וכי דבר שנלמד בהיקש מלמד שוב בהיקש, ויש לומר שמעשר דגן הוא חולין והוא נלמד מלמד אך זה מובן רק למ"ד שלגבי למד מלמד הולכים אחר הלמד וא"כ ניתן ללמוד חולין מקדשים אך אם הולכים אחר המלמד והוא קדשים א"כ איך לומדים למד מלמד, ויש לומר שדם ובשר זה דבר אחד וזה לא נקרא למד מלמד.

כשרבין עלה לא"י הוא אמר שמועה זו לפני ר' ירמיה והוא אמר בבליים טפשים בגלל שאתם יושבים בארץ חשוכה אתם אומרים שמועות חשוכות האם לא שמעו את הברייתא שבשעת סילוק המסעות נפסלו הקדשים וזבים ומצורעים נשלחים חוץ למחיצה, ועוד שנינו שקדשים נאכלים בשני מקומות במקום המשכן וגם בעת המסע, ולכאורה יש לומר שמה שכתוב שהקדשים נפסלו הכוונה לקדשי קדשים אך קדשים קלים לא נפסלו א"כ ניתן לאכול את הבכור אחר החורבן, ורבינא אומר ששני הברייתות דברו בקדשים קלים, **דף סא** אלא ברייתא אחת היא כדעת ר' ישמעאל שלומדים בשר מדם והברייתא שמכשירה בקדשים קלים היא כרבנן, ועוד יש לומר ששני הברייתות מדברות בקדשי קדשים ונאכל בשני מקומות הכוונה קודם שהלויים העמידו את המשכן ואחר שהעמידו את המשכן, **עמוד ב** והחידוש הוא שלא נאמר שנפסלו כבר ביוצא קמ"ל שהם לא נפסלו, ואין לומר שאכן זה נפסל שלומדים מהפסוק ונסע אהל מועד שאף שנסע הוא נקרא עדיין אהל מועד.

רב הונא אומר בשם רב שהמזבח של שילה היה מאבנים ששנינו שר"א בן יעקב אמר שהתורה כתבה ג' פעמים אבנים בענין מזבח ולומדים למזבח שילה נוב וגבעון ובית עולמים

שנעשה מאבנים, ורב אחא בר אמי מקשה ממה ששנינו שהאש שירדה מהשמים בימי משה לא הסתלקה ממזבח הנחושת עד זמן שלמה והאש שירדה בימי שלמה לא הסתלקה משם עד שבא מנשה וסילקה ואם נאמר שכבר בשילה לא השתמשו במזבח הנחושת א"כ כבר פסקה ממנו האש בבנין שילה, ויש לומר שהברייתא הזו סוברת כר' נתן שמזבח שילה היה מנחושת והוא היה חלול ומלא אבנים, ור"נ בר יצחק מבאר שלא הסתלקה היינו שלא התבטלה ורבנן אמרו שהיא היתה מעבירה שבבי אש למזבח של שילה, ורב פפא אומר שהיא היתה קיימת ולעתים שכנה במזבח הנחושת ולעתים היא שכנה במזבח אבנים.

שנינו במסכת מידות שכשעלו מהגולה הוסיפו על המזבח ד' אמות מהדרום ומהמערב כמו גאם, ומבאר רב יוסף שלא הספיק המקום, והקשה אביי שבמקדש ראשון נאמר יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים והמזבח של שלמה הספיק ובמקדש שני נאמר כל הקהל כאחד ארבע רבוא וכי לא הספיק המקום, ויש לומר שבמקדש שלמה אש שמים מסייעת לעכל את האימורים ואילו במקדש שני לא היתה אש של שמים, ורבין אמר בשם ר"ש בן פזי שבמקדש שני הוסיפו רק שיתין שבתחילה דרשו את הפסוק מזבח אדמה שהוא אטום כאדמה, ואח"כ סברו שנאמר שתיה כאכילה שהמזבח צריך להכיל את הנסכים, ומה שנאמר אדמה הכוונה שיבננו על האדמה ולא על גבי כיפים,

דף סב ומחילות, ורב יוסף אומר ששנינו על הפסוק ויכינו את המזבח על מכונותיו שהגיעו לסוף מידותיו ולא בגלל שלא היתה אש של שמים, ומצד שני כתוב שדוד כבר הגיע למדה המדויקת כמו שכתוב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל, ומבאר רב יוסף ששלמה מצא פסוק ודרשו שכתוב ויאמר דוד וזהו בית ה' האלוקים וזה מזבח לעולה לישראל, ושלמה למד שהמזבח כמו הבית וא"כ הוא יכול להיות עד ס' אמה אך קשה שאמנם בית ניכרת צורת יסודות החומות אך מנין ידעו אנשי כנסת הגדולה את מקום המזבח, ור"א אומר שראו את המזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו ור' יצחק נפחא אומר שראו את אפרו של יצחק שמונח באותו מקום, ור' שמואל בר נחמני אומר שבכל הבית הם הריחו ריח קטורת ובאותו מקום היה ריח אברים, ורבה בר בר חנה אומר בשם ר' יוחנן שעלו עמם ג' נביאים מהגולה אחד העיד שאפשר להוסיף במזבח ואחד העיד על מקום המזבח ואחד העיד שמקריבים גם כשאין בית, ושנינו בברייתא שר"א בן יעקב אמר שעלו עמם ג' נביאים אחד העיד על המזבח ועל מקום המזבח ואחד העיד שמקריבים גם כשאין בית ואחד העיד שהתורה תכתב אשורית.

שנו בברייתא שקרן וכבש יסוד וריבוע מעכבים במזבח אך מדת ארכו רחבו וקומתו אינם מעכבים ורב הונא אומר שלומדים את זה שבכל מקום שכתוב המזבח זה מעכב, אך קשה א"כ כיור לרבי וסובב לר' יוסי יעכב שכתוב בסובב ונתתה אותה תחת כרכוב המזבח מלמטה ורבי מבאר שכרכוב זה כיור של המזבח ור' יוסי בן ר' יהודה מבאר שזה סובב, ויש לומר שאכן זה מעכב כמו ששנינו שכשרגמו באתרוגים נפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמוהו לא שהוכשר בכך לעבודה אלא שהמזבח לא יראה פגום שמזבח שאין לו קרן כבש יסוד וריבוע פסול ור' יוסי בן ר' יהודה אומר שגם סובב.

שנו בברייתא שכרכוב הוא בין קרן לקרן מקום הילוך רגלי הכהנים אמה, וקשה וכי הכהנים הולכים בין קרן לקרן אלא יש להוסיף בברייתא בין קרן לקרן ומקום הילוך הכהנים אמה, ויש להקשות הרי נאמר תחת כרכובו מלמטה עד חציו, מבאר ר"נ בר יצחק שהיו שנים אחד לנוי ואחד להליכת הכהנים שלא יחליקו.

מדת ארכו רחבו וגבהו לא מעכבים ואמר ר' מני שלא יפחות ממזבח שעשה משה ורב יוסף מבאר שלא יפחות מאמה והקשו עליו הרי כתוב חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב רבוע יהיה המזבח אמר אביי אולי כוונתך שמקום מערכה יהיה לפחות אמה אמר לו רב יוסף אתה הנך אדם גדול ויודע למה התכוונתי, ורב יוסף אמר על המקשים שהם בני קטורה שאינם כזרע יצחק ויעקב.

עמוד ב בני אחותו של ר' טרפון ישבו לפניו ושתקו והוא פתח ואמר ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה יוחני אמרו לו כתוב קטורה קרא עליהם ר"ט בני קטורה.

אביי בר הונא אומר בשם רב חנא בר גוריא שהגזירים שמשה עשה ארכם אמה ורחבם אמה ועוביין כמו מחק גודש של סאה, ור' ירמיה אומר שמדובר באמה גדומה ומדויקת שלא יעכב את הכהנים, ורב יוסף אמר שעל זה שנינו על הפסוק על העצים אשר על האש אשר על המזבח שהעצים לא יצאו כלום מהמזבח.

שנינו במסכת מידות שהכבש היה בדרום המזבח ארכו ל"ב אמה ברוחב ט"ז ורב הונא אומר שלומדים את זה מהפסוק ושחט אותו על ירך המזבח צפונה שהירך יהיה בצפון ופניו לדרום, אך קשה שנאמר שפני הירך יהיו לצפון אמר רבא שרב הונא שיער באדם ששוכב על פניו ואביי מקשה שנאמר כאדם שזקפו והושיבו שראשו ורגליו לכיוון אחד, אמר רבא שכתוב רבוע והיינו כרובץ ומקשה אביי הרי צריך את הפסוק רבוע לענין הריבוע, אמר רבא שלא כתוב מרובע ובא לדרוש גם רביצה אמר לו אביי לשיטתך הרי לא כתוב רבוע אמר רבא כתוב רבוע ומשמע גם רביצה וגם מרובע, ויש תנא שלומד אחרת שר' יהודה דרש בפסוק ומעלותיהו פנות קדים שכל הפניות שפונים יהיו לימין למזרח ואין לומר שזה לצד שמאל שרמי בר יחזקאל שנה שכתוב בים שעשה שלמה עומד על שנים עשר בקר שלושה פונים צפונה ושלושה פונים ימה ושלושה פונים נגבה ושלושה פונים מזרחה ולומדים מזה שכל פניות שאתה פונה יהיו דרך ימין למזרח ואין לומר שהפסוק מלמד לגוף ענינו שא"כ מדוע הפסוק מפרט פונים פונים.

ר"ש בן יוסי בן לקוניא שאל את ר' יוסי שרשב"י אמר שיש אויר בין כבש למזבח אמר לו ר' יוסי אתה לא מודה לזה הרי נאמר ועשית עולותיך הבשר והדם כמו שדם בזריקה כך בשר בזריקה אמר ר"ש אני אומר שעומד בצד המערכה וזורקו, אמר ר' יוסי האם הוא זורק למערכה דלוקה או למערכה שאינה דלוקה ודאי הוא זורק למערכה דלוקה שאין אפשרות לברור איך לזרוק וא"כ הפסוק לא בא לכך והוא מלמד שיש אויר בין הכבש למזבח, ורב פפא אומר שלומדים מדם שכמו שלגבי הדם אויר הקרקע מפסיקו כך לגבי הבשר אויר הקרקע מפסיקו.

רב יהודה אומר ששני כבשים קטנים יצאו מהכבש מאחד פנו ליסוד ומאחד לסובב, והם מובדלים כמלא נימא מהמזבח שהרי כתוב סביב, ור' אבהו אומר שלומדים את זה ממה שכתוב רבוע ואם היו מחוברים אינו רבוע, ויש צורך בפסוק סביב ובפסוק רבוע שאם היה כתוב סביב היינו אומרים שכשר גם עגול לכן כתוב רבוע ואם היה כתוב רבוע היינו אומרים שהוא ארוך וצר לכן כתוב סביב שהריבוע יהיה סביב.

שנינו במסכת מידות שהמזבח והכבש הם ס"ב אמה, ויש להקשות הרי כל אחד מהם הוא ל"ב וא"כ יחד הם ס"ד, ויש לומר שהכבש פורח מעל אמה יסוד ואמה סובב.